

Nr 184.

Af herr **Palme**, om ändrad lydelse af vissa paragrafer i vallagen
m. m.

Under 1910 års lopp har den nu gällande proportionella valmetoden hunnit blifva pröfvad i ganska stor omfattning, först vid de öfver hela riket förrättade landstingsmannavalen, sedan vid ett antal val af ledamöter i Riksdagens Första kammare, slutligen ock vid de i december förrättade stadsfullmäktigevalen. Visserligen synes vid dessa val platsernas fördelning mellan partierna i regel hafva blifvit så rättvis som med hänsyn till antalet platser inom resp. valkretsar varit möjligt, men fränsedt detta gynnsamma förhållande, har den proportionella valmetoden vid de förrättade valen visat sig lida af åtskilliga icke oväsentliga brister, hvilka flerstädes ledt till egendomliga, stundom oriktiga resultat. Dessa förhållanden hafva äfven varit föremål för stor uppmärksamhet från såväl allmänhetens som tidningspressens sida samt — hvad särskildt landstingsmannavalen beträffar — gjorts till föremål för en ingående detaljundersökning, hvilken, med understöd af statsmedel utförd af filosofie licentiaten Olof Palme, resulterat i en i december månad 1910 utkommen afhandling betitlad »Undersökning om den proportionella valmetoden vid 1910 års landstingsmannaval.»

En del af de egendomligheter, som vidlådt 1910 års val, och af de oriktiga resultat, som vid dessa val kommit till synes, torde helt visst kunna för framtiden undvikas, därest valkorporationer och enskilda förstå att rätt draga lärdom af de gjorda erfarenheterna, samt ifall allmänheten — såsom man må hoppas — småningom blir mera hemmastadd uti de proportionella valens metodik. Men äfven om så blir förhållandet, kvarstår emellertid i själfva lagens bestämmelser — eller brist på dylika — samt i den gällande metodens eget väsen och skaplynne tillräcklig grund till mer eller mindre farliga egendomligheter och oriktigheter, för att behofvet utaf förändringar af själfva valmetoden

och af en del i samband med densamma stående lagbestämmelser skall göra sig med styrka gällande. Önskemål om sådana förändringars vidtagande hafva äfven framställts såväl uti licentiaten Palmes ofvannämnda afhandling som genom ett flertal uttalanden af tidningar och af enskilda personer i auktoritativ ställning.

De punkter, där önskemål om förändringar med fog, om ock med mer eller mindre styrka, kunna göras gällande, äro icke få. Först och främst har det visat sig, att en hel del ofta rätt egendomliga fall alls icke finnas uti lagen förutsatta, hvilket ledt till att olika praxis på olika håll tillämpats. Så finnes t. ex. hvarken uti vallagen eller uti kommunalförordningarna någon bestämmelse om, huru förfaras skall med valsedlar, som äro försedda med partibeteckning, men sakna namn. Denna fråga äger ett icke ringa teoretiskt intresse och äfven en viss praktisk betydelse därigenom, att partiledningar flerstädes låtit trycka valsedlar, åsatta endast partibeteckning, i öfrigt blanka; meningen har naturligtvis varit den, att personer, som icke varit nöjda med de öfverenskomna och på andra sedlar tryckta namnen, skulle få tillskrifva hvilka namn de ville — en sådan valsedel komme ju alltid partiet till godo — men följderna har blifvit, att en del personer i god tro aflämnat sådana sedlar utan att tillskrifva några namn. Det kunde därjämte tänkas, att någon större eller mindre grupp af valmän i demonstrativt syfte ströke alla namn å sina valsedlar. Saknaden af bestämmelser för sådana fall har ledt till att på flera håll dylika valsedlar blifvit kasserade, medan i åtminstone ett med visshet känt fall — vid landstingsmannavalet i Vista och östra Tveta härads valkrets — en dylik sedel godkänts och alltså räknats partiet till godo.

En annan punkt af särskild vikt, där saknaden af uttrycklig lagbestämmelse vållat svårigheter, rör märkta valsedlar. I vallagens §§ 5 och 59 stadgas för riksdagsmannaval uttryckligt förbud för märkta valsedlar; det heter nämligen, att ogill är valsedel, »å hvilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med afsikt där anbragt». Nu är det visserligen sant, att formuleringen af denna bestämmelse kan lämna rum för de mest olika tolkningar; betydelsefullare är emellertid, att hvarje dylik bestämmelse saknas såväl i förordningen om landsting som i förordningen om kommunalstyrelse i stad. Detta har medfört, att vid 1910 års landstingsmannaval en hel del domhafvande och magistrater kasserat märkta valsedlar och sålunda tydligen dömt ex analogia, d. v. s. ansett, att vallagens §§ 5 och 59 skola tjäna till förtydligande af landstingsförordningens § 4, medan andra domhafvande

och magistrater godkänt märkta valsedlar och sålunda tydligen förmenat, att de två lagarnas olikhet på denna punkt vore afsiktlig.

Då det omöjliga kan anses önskvärdt, att olika praxis på detta område tillämpas, och då inga principiella skäl förefinnas, hvarför märkta valsedlar mera borde tillåtas vid de kommunala valen än vid riksdagsmannavalen, torde här anmärkta missförhållande lättast vinna rättelse genom ett allmänt förbud emot märkta valsedlar.

Flera exempel skulle kunna anföras på fall, där saknaden af lagbestämmelser medfört svårigheter vid 1910 års val; de tvenne nu anförda kunna dock måhända anses vara bland de mest betydelsefulla. Det är emellertid icke endast saknaden af lagbestämmelser, som i en del fall vållat svårigheter och gifvit upphof till olika praxis vid de skedda valen. Sådant har äfven förorsakats af en del lagbestämmelser, som visat sig vara svårtydda. Den viktigaste af de bestämmelser, som af sådan anledning vållat svårigheter, torde vara stadgandet om öfvertaliga namn. Här har i uppfattningen af lagbestämmelsernas innebörd visat sig råda en divergens, som äger en icke ringa praktisk betydelse och som i åtminstone i ett med visshet känt fall varit af direkt inflytande på ett vals utgång.

I en del nu antydda och åsyftade fall torde effektiva lagbestämmelser knappast kunna åstadkommas, så t. ex. knappast i fråga om tolkningen af ordet »samma» i bestämmelsen om att »sedlar med samma beteckning bilda en grupp», där de mest rigorösa tolkningar stå vid sidan af bra nog milda sådana. I andra fall åter torde förtydliganden af lagens bestämmelser eller tillägg till desamma kunna afhjälpa bristerna. I här åsyftade fall kan det emellertid ej vara fråga om annat än ändringar af detaljer, ändringar, hvilka icke beröra själva valmetoden, än mindre dess kardinalpunkter. Själva denna metod och t. o. m. dessa kardinalpunkter är det emellertid, som beröras af en del andra af de brister, som visat sig råda vid 1910 års val.

* * *

De mest framträdande och förvisso mest betydelsefulla af dessa brister gäller förhållandet mellan de tvenne regler, rangordningsregeln och reduktionsregeln, hvilka äro bestämmande för upprättandet af ordningsföljden mellan namnen inom partierna, d. v. s. för själva platsernas fördelning, väl icke på partierna, men på personerna. Det har

nämligen visat sig, att mellan dessa tvenne regler råder en olikhet och en växelverkan, som i många fall gör det särdeles svårt för en valman att veta, huru han bör skriva sin valsedel för att rätt uttrycka sina önskemål. Det är nämligen tydligt, att reduktionsregelns grundsats är täflan, konkurrens, medan rangordningsregelns är samarbete, enighet. När reduktionsregeln tillämpas, är det fråga om att komma upp på de andras bekostnad, när rangordningsregeln tillämpas, att komma upp på de andras hjälp. Om t. ex. en valman vill befordra valet af en person, hvars namn står såsom tredje från ofvan å ett partis lista, bör han, ifall rangordningsregeln tillämpas, väl akta sig för att stryka de två öfre namnen; ifall reduktionsregeln vid tredje ordningsrummets besättande måste tillgripas, är däremot en sådan strykning särdeles effektiv. Nu är det emellertid tydligen så, att man aldrig med full säkerhet kan veta, om rangordningsregeln eller reduktionsregeln kommer att tillämpas för ett visst namn. Därför kan en valman aldrig med visshet, endast med en större eller mindre grad af sannolikhet veta, huru han bör skriva sin valsedel för att uttrycka sina önskemål. Dessa förhållanden — så allmänt kända, enär de mer eller mindre satt sin prägel på nära nog hvart och ett af de skedda valen — erhålla en särskild belysning genom den omständigheten, att rangordningsbegreppet i hög grad dominerat i det allmänna medvetandet. Detta har icke blott ledt till en mängd planlösa åtgärder, uppflyttningar och strykningar, från enskilda valmäns sida, utan äfven därtill, att partiernas hufvudlistor i regel uppgjörts helt och hållet med hänsyn till rangordningsregeln, äfven där man haft anledning befara, att ett ingånget valkartell, en usurpering af partibeteckningen, en starkare spränglista eller något dylikt skulle medföra rangordningens brytande. Där i sådana fall enigheten kring hufvudlistan varit stark, har vid reduktionsregelns tillämpning platserna tillsatts med så små öfvervikter, att man med skäl kan tala om slump. Ett exempel, taget ur högen, må tjäna till belysning af detta förhållande.

Vid landstingsmannavalet i Timrå sockens samt Indals och Ljustorps tingslags valkrets, där de liberala fingo tillsätta tvenne platser af fem, blef den, hvars namn stod öfverst å partiets lista, vald enligt rangordningsregeln. Enigheten inom partiet var god, hvarför man med skäl kunde förvänta, att den, hvars namn stod näst öfverst å den liberala listan, skulle blifva uppsatt såsom andre man enligt rangordningsregeln och sålunda vald. Emellertid bröts rangordningen däriegenom, att socialdemokraterna utan öfverenskommelse om valkartell företogo sig att rösta med de liberalas partibeteckning. När därför

vid besättandet af andra ordningsrummet inom det liberala partiet reduktionsregeln måste tillgripas, blef den, hvars namn stod såsom femte, d. v. s. sist, uppsatt som andre man och därmed äfven vald, men detta med en öfvervikt af endast 2 röster öfver den, hvars namn stod som fjärde från ofvan. Detta exempel är särdeles betecknande, enär det visar såväl på det faktum, att vid reduktionsregelns tillämpning de nedre namnen, hvilka synts »ofarliga» och därför strukits minst, ofta nog blifvit valda före de öfre, som äfven på de små röstöfvervikter, hvilka ofvan omnämnts. I flera fall hafva dessa röstöfvervikter varit = 0, d. v. s. tvenne namn hafva haft samma högsta röstetal, hvarvid det i regel varit fråga om helt och hållet likalydande valsedlar; i dessa fall har lotten varit bestämmande. Såsom botemedel mot nu omförmälda missförhållanden har man ganska allmänt uttalat sig för en utsträckning af rangordningens betydelse.

En annan punkt, där en liknande brist framträd, gäller valen af suppleanter och efterträdare. Här gäller ingen rangordningsregel, men denna regel, dominerande i det allmänna medvetandet, har nästan öfverallt varit bestämmande för den mellan namnen upprättade ordningen. Allmänhetens oriktiga begrepp om denna sak har äfven ledt till att de nedre namnen, som synts »ofarliga», strukits minst och alltså valts framför de öfre. Den af rangordningsföreställningen alstrade starka enigheten har slutligen åstadkommit, att suppleanter och efterträdare i regel valts med mycket små röstöfvervikter och att lottdragning i ett stort antal fall förekommit. I sin undersökning om 1910 års landstingsmannaval meddelar licentiaten Palme, att ej mindre än 305 af de 1,217 suppleantplatser, som vid dessa val besattes, d. v. s. en fjärdedel af alla, blefvo tillsatta medelst lottdragning. Här har slumpen sålunda i stor utsträckning varit rådande.

Att såsom bot för dessa svåra missförhållanden vidtaga en sådan förändring, att rangordningsregeln på ett eller annat sätt utsträcker äfven till valen af suppleanter och efterträdare, synes vara en ren nödvändighet, hvarmed icke bör töfvas längre än nödigt är; att här råder ett fullkomligt oeffterättlighetstillstånd, är nämligen uppenbart:

En tredje punkt, där brister vid de skedda valen franträdt, gäller den fria gruppen eller snarare rätten att rösta utan partibeteckning. Den fria gruppen såsom sådan har vid 1910 års val icke spelat någon nämnvärd roll, men rätten att utelämna partibeteckning har flerstädes förledt enstaka valmän eller smärre grupper af sådana att rösta utan partibeteckning; deras röster hafva naturligtvis varit fullkomligt bortkastade och deras underlåtenhet har i ett par fall betydtt förlust af en plats för partiet, i flere fall ändring i fråga om de valda personerna. Efter sådana erfarenheter kan nyttan af rätten att rösta utan partibeteckning starkt sättas i fråga.

De vidlyftiga lagändringar och de förändringar af själfva grunderna i den gällande proportionella valmetoden, hvilka ensamma synas kunna råda bot på de här berörda och andra missförhållanden, torde kräfva mera ingående undersökningar och mera noggrann utarbetning, än beträffande en enskild motion kan förutsättas. Man kan också taga för gifvet, att Kungl. Maj:t kommer att ägna dessa förhållanden den största uppmärksamhet samt så skyndsamt som möjligt föranstalta om alla behöfliga utredningar och undersökningar. Emellertid finnas, såsom förut framhållits, vissa mindre genomgripande, lättare genomförda, men därför ingalunda oviktiga partiella förändringar, som i afvaktan på en kommande, mera grundväsentlig och omfattande revision skulle kunna redan nu genomföras för att råda bot för ett par kända missförhållanden och gifva större trygghet och rättvisa redan med afseende på de val, som stunda under innevarande år.

Det kanske mest iögonenfallande af de missförhållanden, som ofvan antydts, är lottdragning mellan namn, hvilkas ordningsföljd valmännen själfva genom rangordningen bestämt. Detta missförhållande är desto mer slående som det i dessa fall i regel är fråga om en fullkomligt enig, kompakt vilja bland väljarne. Ett par exempel skola närmare åskådliggöra detta förhållande.

Vid landstingsmannavalet i Älfdals härads nedre tingslags jämte Nyeds härads valkrets röstade de liberala och socialdemokraterna under samma partibeteckning, och tvenne platser tillfölo det sistnämnda partiet. Inom detta parti var enigheten så fullständig, att alla sedlarna voro likalydande, de buro alla namnen Hedström, Eriksson, Stjärnlöf och Danielsson i nu anförd ordning. På grund af valkartellet kom

rangordningsregeln för socialdemokraternas del alls icke till tillämpning; ordningen mellan namnen bestämdes alltså medelst lottdragning. Lotten föll först på Stjärnlöf, därefter på Danielsson. Dessa två blefvo också valda, under det att Hedström och Eriksson föllo igenom. Dessa två sistnämnda hade däremot med öfverväldigande majoritet blifvit valda, därest socialdemokraterna röstat under egen partibeteckning.

Liknande var förhållandet vid stadsfullmäktigevalen i Sigtuna stad. Här skulle 10 stadsfullmäktige väljas. »Moderata listan bar följande namn i följande ordning: Hennig, Ljunggren, Lundgren, J. E. Eriksson, C. F. Eriksson, Hahne, Ekman, Westerlund, Tengström och Zetterberg. Namnet Westerlund struket å ett par sedlar, och ett par sedlar buro namnet Hennig ensamt; de öfriga åtta namnen hade däremot alla samma rösttal. Trots denna enighet brast rangordningen efter tredje ordningsrummets besättande, detta tack vare tvenne valmän, som öfverst å sina sedlar tillskrifvit namnet Mattsson. När så reduktionsregeln tillgreps, fingo fem lottdragningar företagas, genom hvilka ordningsföljden från och med fjärde rummet blef följande: J. E. Eriksson, Ekman, C. F. Eriksson, Zetterberg, Hahne, Tengström. Af dessa blefvo de fyra första helt eller delvis valda från partiet »Moderata listan». Hade nu icke af en egendomlig slump Hahne och Tengström blifvit valda från annat parti, så hade här inträffat, att en person (Zetterberg) hvars namn stod såsom tionde på en lista, blifvit vald, medan de två (Hahne och Tengström), hvilkas namn stodo såsom sjätte och nionde, fallit igenom, detta oaktadt alla de valmän, hvilka röstat på dessa personer, genom rangordningen uttryckt, att de önskade få de två uteslutna valda före den, som verkligen blef vald. Detta fall är nästan ändå mera slående än Älfdal-Nyed-fallet. I det sistnämnda var anledningen till det egendomliga resultatet ett ingånget valkartell, hvadan rangordningens brytande kunde hafva förutsetts; här i Sigtuna berodde rangordningens brytande och slumpens herravälde uteslutande på ett par enstaka valmäns tilltag, hvilket var alldeles oväntadt och oberäkneligt.

Många flera exempel på här berörda förhållanden skulle kunna anföras: de två nu gifna kunna emellertid anses för typiska. I båda fallen är det fråga om en kompakt vilja hos en valmanskår, uttryckt på valsedlarna i enlighet med den proportionella valmetodens kraf på så vis, att samma namn å samtliga sedlar uppförts i samma ordningsföljd utan att någon strykning skett, alltså en kompakt vilja att få de uppställda kandidaterna valda i en bestämd ordningsföljd, de öfre före

de undre. I det ena fallet genom ett ingånget valkartell, i det andra genom en oväntad åtgärd från ett par valmäns sida brytes den gällande, rigorösa rangordningsregeln. Följden blir, tack vare den fullständiga enigheten, att lottdragningar få företagas, och dessa lottdragningar leda till de undres val före de öfres, ja, till de öfres fullständiga uteslutande. Att i dylika, icke alldeles sällsynta fall kandidaterna borde blifva valda i den ordning, hvori deras namn stå å valsedlarna upptagna, torde af ingen kunna förnekas. En lagändring i sådan riktning skulle borttaga åtminstone en del af den slump, som visat sig råda vid tillämpningen af gällande valmetod, samt omintetgöra det slag af uppenbart orättvisa valresultat, hvilket väckt mest allmänt uppseende och utan tvekan torde kunna anses för det mest svårartade och osympatiska.

Det kan äfven med skäl göras gällande, att en lagändring i nu nämnd riktning torde blifva af större vikt för de stundande valen till Andra kammaren än den hade varit det för 1910 års val till Första kammaren, stadsfullmäktige och landsting. Det är nämligen tydligt, att det i all synnerhet är vid valkartell eller vid usurpering af ett annat partis beteckning som enigheten vid reduktionsregelns tillämpning kan vara så stark, att lottdragning kan ifrågakomma. Och nu är det så, att vid stadsfullmäktigeval antalet af de i hvarje valkrets valda personerna är så stort, att äfven ganska små meningsgrupper bland valmännen kunna hoppas blifva representerade, hvarför röstning under gemensam partibeteckning i regel där torde vara obehöflig. I någon mån, ehuru dock i väsentligt mindre grad, kan detsamma sägas vara fallet vid valen till Första kammaren, där i medeltal 5 personer väljas i hvarje valkrets. Vid landstingsmannaval och Andrakammarval åter, där i medeltal endast 4 personer väljas i hvarje valkrets, innebär risken att blifva utan representant en stark maning till tvenne svagare partier att sammansluta sig eller till ett svagt parti att usurpera ett annat partis beteckning. Båda dessa åtgärder hafva också vid 1910 års landstingsmannaval ganska ofta förekommit, hvilket dock icke hindrat, att i ett flertal valkretsar afsevärda partier blifvit utan representant. Såväl detta sistnämnda förhållande som de beräkningar, hvilka med ledning af siffrorna från landstingsmannavalen kunna anställas för de stundande riksdagsmannavalen, gifva vid handen, att vid dessa sistnämnda val gemensam partibeteckning, öfverenskommen eller usurperad, torde komma att användas i minst lika stor omfattning som vid 1910 års landstingsmannaval, ja, sannolikt i ändå större.

Man kan mot en lagändring i nu beskrifven riktning invända, att icke all lottdragning, icke all blind slump därmed är borttagen från valen af riksdagsmän, stadsfullmäktige och landstingsmän. Det kunde nämligen tänkas, att vid reduktionsregelns tillämpning namn, som stå på skilda listor, komme upp till samma rösttal. Gentemot ett sådant, fullt riktigt påstående kan emellertid med styrka göras gällande, att en dylik situation visserligen är tänkbar, men att den, där den förekomme, vore resultatet af en mycket egendomlig samverkan af tillfälligheter, hvilken högst sällan torde inträffa och ej heller vid något af de skedda valen veterligen inträffat. Ett ersättande af lottdragningen med ett verkligen metodiskt förfarande äfven i sådana fall torde visserligen gå för sig, men skulle leda hän till just de mera vidlyftiga förändringar af valmetoden, hvilka synas vara af behovet påkallade, och torde därför också först i samband med dessa böra företagas.

En annan invändning, som kan göras emot en lagändring af ofvan framställda innebörd, är den, att den endast skulle afhjälpa en del af de missförhållanden, emot hvilka den vore riktad. Ett exempel kan belysa detta. Vid landstingsmannavalet i Timrå sockens samt Indals och Ljustorps tingslags valkrets röstade socialdemokraterna med det liberala partiets beteckning; här var, liksom i ofvannämnda fall från Ålfdal-Nyed, enigheten inom det socialdemokratiska partiet mycket stor, dock fanns här en valman innehafvande tvenne röster, hvilken strök de öfre namnen å partiets lista, så att endast det understa stod kvar. Denne kandidat, hvars namn stod underst på listan, blef alltså med en öfvervikt af 2 röster uppsatt såsom socialdemokraternas förste man och därmed vald såsom partiets ende landstingsman. Med allt skäl kan sägas, att ingen verklig skillnad mellan dessa tvenne slag af fall föreligger; i det ena fallet är det den blinda slumpen, som afgör, i det andra en den mest oberäkneliga tillfällighet. Gentemot denna invändning kan emellertid med styrka framhållas, att en lagändring, ägnad att råda bot på fall af det slag, som förekom i Ålfdals-Nyeds valkrets, d. v. s. fall, där lotten afgör, med lätthet kan företagas alldeles för sig, oberoende af förändringar i öfrigt, under det att sådana fall som ofvannämnda från Timrå-Indal-Ljustorp, d. v. s. fall, där enstaka strykningar äro afgörande, icke kunna botas med mindre än den grundförändring af själfva valmetoden, hvilken jag ofvan framhållit såsom önskvärd. Det är gifvetvis förmånligare att bättra litet än att ingenting bättra alls. Af mig nu föreslagna lagändring är helt visst endast ett palliativ, men ett sådant bör icke försmås, därest det kan skänka större

trygghet och rättvisa åt de närmast stundande valen. Att så är fallet, torde framgå af hvad ofvan sagts!

Det är emellertid icke endast vid fördelningen af de ordinarie platserna i riksdag, landsting och stadsfullmäktige, som lottdragningar, tack vare stark enighet, fått företagas; sådana hafva i än större utsträckning fått företagas vid utseende af landstingsmännens suppleanter, hvilket förhållande, på grund af den fullkomligt lika metoden, torde få anses utmärkande äfven för utseende af efterträdare åt riksdagsmän och stadsfullmäktige. I samtliga de fall, hvilka blifvit mig bekanta, har det äfven här varit fråga om kompakt enighet kring ett partis lista. Ett par exempel från 1910 års landstingsmannaval må belysa, i huru hög grad lottdragningen här dominerar. I Gellivare och Jukkasjärvi lappmarks valkrets fingo socialdemokraterna besätta fyra och de liberala två af de sex platser, valet afsåg. Inom båda partierna rådde stor enighet; socialdemokraternas fyra första och de liberales två förste män blefvo valda enligt rangordningsregeln. Samtliga suppleantplatser utom en tillsattes medelst lottdragning. För de fyra socialdemokraterna blefvo de fyra, hvilkas namn voro de understa af listans tolf namn, efter inbördes lottdragning valda till suppleanter, och för de två liberala landstingsmännen blefvo de tvenne, hvilkas namn stodo såsom andra och tredje nedifrån på listan, hvilken bar tolf namn, likaledes efter lottdragning utsedda till suppleanter. I Falu domsagas norra tingslags valkrets, där alla fem suppleantplatserna tillsattes medelst lottdragning, bar högerens lista tio namn, men partiet fick endast tillsätta två landstingsmän. Tack vare den fullständiga enigheten fick man vid utseende af suppleanter företaga lottdragning först mellan åtta, sedan mellan sju personer.

Exemplen skulle kunna mångfaldigas. Jag behöfver endast hänvisa till ofvan nämnda siffror, som visa, att nästan precis en fjärdedel af suppleantplatserna vid 1910 års landstingsmannaval tillsattes medelst lottdragning, för att det skall vara tydligt, att den blinda slumpen här i stor utsträckning dominerar.

Att i fråga om suppleanter och efterträdare vidtaga en lagändring i samma riktning, som ofvan angifvits för de ordinarie platsernas vidkommande, d. v. s. en ändring af lagen därhän, att vid fullkomligt lika listor den af dessa listor angifna rangordningen oförändrad får gälla, en sådan åtgärd kan måhända synas vansklig med hänsyn därtill,

att enligt gällande metod rangordningen mellan namnen icke har den ringaste betydelse för suppleanternas och efterträdarnas del. Man kunde förmena, att genom en dylik lagbestämmelse ett obehörigt moment tillfördes valmetoden. En dylik invändning kan måhända äga ett visst teoretiskt berättigande, men är praktiskt taget af ingen betydelse. Man må nämligen hafva för ögonen tvenne ting: 1) att en grundlig revision af den proportionella valmetoden är en trängande nödvändighet, 2) att, intill dess denna grundförbättring vidtages, en del tillfälliga, partiella förbättringar äro väl behöfliga och fullt befogade. Då det utan tvekan kan sägas, att rangordningens utsträckande till suppleanter och efterträdare är ett af de behof, som starkast göra sig gällande i fråga om valmetodens förändring, och då valmöten, tidningar och valsedlar burit ett otvetydigt och enstämmigt vittnesbörd om allmänhetens föreställning om rangordningens gällande kraft äfven för suppleanter och efterträdare, så kan det omöjligens anses obefogadt, utan tvärtom riktigt att basera äfven en tillfällig förbättring af metoden för suppleanters och efterträdarens tillsättande på detta dominerande rangordningsbegrepp.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag vördsamt hemställa,

1) att Riksdagen måtte för sin del antaga följande förslag till ändrad lydelse af vallagen, förordningen om kommunalstyrelse i stad samt förordningen om landsting:

Vallagen.

§ 10. Mellan lika jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning; så ock mellan lika rösttal, dock att, där de namn, hvilkas rösttal äro lika, stå uppförda uteslutande å samma sedlar i samma ordningsföljd, dessa namn skola uppföras i ordningen i den följd, som de på sedlarna innehafva.

§ 14. Har riksdagsman — — — — —
 — — — — —
 ställe. Mellan lika rösttal skilje lotten, dock att, där de namn, hvilkas rösttal äro lika, stå uppförda uteslutande å samma sedlar i samma ordningsföljd, den hvars namn står öfverst, förklaras vald.

Efter — — — — — försegling.

§ 67. Har någon — — — — —

— — — — —
 ställe. Mellan lika rösttal skilje lotten, dock att, där de namn, hvilkas rösttal äro lika, stå uppförda uteslutande å samma sedlar i samma ordningsföljd, den, hvars namn står öfverst, förklaras vald.

— — — — —
 Samma lag — — — — — försegling.

Förordningen om kommunalstyrelse i stad.

§ 27. Mellan lika jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning; så ock mellan lika rösttal, dock att, där de namn, hvilkas rösttal äro lika, stå uppförda uteslutande å samma sedlar i samma ordningsföljd, dessa namn skola uppföras i ordningen i den följd, som de på sedlarna innehafva.

Vid — — — — —

— — — — — gäller.

§ 28. Mom. 2. Afgår — — — — —

— — — — — tjänstgöringstid. Mellan lika rösttal skilje lotten, dock att, där de namn, hvilkas rösttal äro lika, stå uppförda uteslutande å samma sedlar i samma ordningsföljd, den, hvars namn står öfverst, förklaras vald.

Förordningen om landsting.

§ 9. Mellan lika jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning; så ock mellan lika rösttal, dock att, där de namn, hvilkas rösttal äro lika, stå uppförda uteslutande å samma sedlar i samma ordningsföljd, dessa namn, där fråga är om val af landstingsmän, skola uppföras i ordningen i den följd, som de på sedlarna innehafva, eller, där fråga är om val af suppleant, den, hvars namn står öfverst, förklaras vald.

Hafva — — — — — bero.

Skulle befinnas mindre lämpligt att på här berörda sätt inskränka bestämmelsen om lottdragning beträffande jämväl suppleanter och efterträdare, lärer konstitutionsutskottet icke underlåta att vidtaga de ändringar i dessa värdsamma förslag, som för sådant fall finnas nödiga.

Vidare tillåter jag mig, under hänvisning till ofvan gifven motivering, hemställa,

2) att Riksdagen måtte för sin del besluta om sådan förändring af förordningen om kommunalstyrelse i stad och förordningen om landsting, att märkta sedlar, i likhet med hvad i vallagens §§ 5 och 59 stadgas för riksdagsmannaval, måtte förklaras ogilla och att i sagda förordningar må företagas de förändringar, som i samband härmed äro behöfliga.

Stockholm den 27 januari 1911.

Sven Palme.